

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE BİLİNCİ FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ*

İbrahim Halil ZEHİROĞLU
ihalil.zehiroglu@std.hku.edu.tr
ORCID: 0009-0003-7399-5758

Doç. Dr. Eda DİNERİ
eda.dineri@hku.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5637-594X

ÖZ: Bu çalışmada Gaziantep ilinde yer alan dört üniversitede 2022-2023 yılında öğrenim gören öğrencilerinin sürdürülebilir çevrenin geleceği için çevre bilinci farkındalık düzeyleri incelenmektedir. Öğrencilerin %59.9 ‘unun okul içerisinde çevre ile ilgili ders almadığı, çevre ile ilgili aktivitelere katılmama oranının %79.9 olduğu tespit edilmiştir. Çevre bilincine yönelik anket sonuçlarında öğrencilerin demografik ve eğitim özelliklerine göre bir farklılık olmadığı ancak anne – baba eğitim durumlarına göre farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre çevre bilincinin artırılması için yükseköğretimde çevre ile ilgili derslerin açılması, okul önceliğinde okul dışı çevre aktivitelerine katılım sağlanmasına yönelik uygulamaların artırılması gerektiğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Çevre Kirliliği, Çevre Bilinci, Çevre Eğitimi, Üniversite Öğrencileri
Jel Kodları: Q50, Q56, I20, I23

DETERMINING THE ENVIRONMENTAL CONSCIOUS AWARENESS LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT: In this study, the level of environmental awareness of students studying at four universities in Gaziantep in 2022-2023 for the future of a sustainable environment are examined. It was found that 59.9% of the students did not take environmental courses at school, and the rate of not participating in environmental activities was 79.9%. In the results of the survey on environmental awareness, it was concluded that there was no difference according to the demographic and educational characteristics of the students, but there was a difference according to the educational status of the parents. According to the results obtained, we can say that environmental courses in higher education should be increased and practices aimed at ensuring participation in out-of-school environmental activities should be strengthened as a priority.

Keywords: Environmental Pollution, Environmental Awareness, Environmental Education, University Students
Jel Codes: Q50, Q56, I20, I23

1. GİRİŞ

Günümüzde küresel ısınma, iklim değişikliği, hava kirlenmesi, ozon tabakasının incilmesi gibi küresel sorunlar ülkelerin çözüm üretmeye çalıştığı ilk konular arasında yer almaktadır (Arshad vd., 2020). Küresel çevre sorunun etkileyen en önemli neden insan davranışlarıdır. İnsan davranışları nedeni ile çevre kalitesinde düşüş, biyolojik çeşitliliğin kaybı, doğal afetlerde artış, kanserli hastalıkların yayılması ile karşı karşıya kalınmaktadır (Wardhana, 2022; Abbas ve Singh, 2014). Diğer yandan sanayileşme ile ortaya çıkan üretimde makineleşme, teknolojik gelişme, hızla artan nüfus, kentleşme, fosil yakıt kullanımının artması da doğal kaynaklar ve ekolojik sistem üzerinde baskının artmasına, canlı türlerinin azalmaya başlanmasına, çevre kirliliğinin artmasına, iklim değişimlerine ve küresel ısınma problemlerine neden olmuştur (Yücel ve Morgil, 1998; Şenyurt vd., 2011). Doğada meydana gelen tahribatın farkına varılması sonucu dünya kamuoyunda buna yönelik çözümler için bir araya gelerek adımlar atılmaya başlanmıştır (Sancak, 2022). 1983 yılında kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED), 1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” başlıklı bir rapor diğer adı ile “Brundtland Raporu”nda sürdürülebilir kalkınmayı tanımlamıştır. Raporda kalkınmayı “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden, bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma” olarak tanımlamışlardır (UN, 1987).

Çevre farkındalığını artırmaya yönelik uygulamaların artırılabilmenin yollarından biri insanların çevre sorunlarını nasıl algıladıkları ve davrandıklarının incelenmesidir (Wong vd., 2003). Çevre sorunlarında meydana gelmesinde insanların büyük ölçüde sorumlu olduğundan yola çıkarak çevre tahribatında onların çevre konusundan bilinç, tutum ve davranışlarından eksik ya da hatalarının olduğu aşıkardır. Bireylerde farkındalığını artırılmasında sadece çevre bilincinin olması yeterli değildir. Çevre bilinci ile çevresel sorunlara çözmeye yönelik değer, tutum ve becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Abbas ve Singh, 2012). Bu yüzden bireylerde çevre bilinci ile çevresel tutum ve davranışları değiştirilmesine yönelik strateji ve politikaların oluşturulması gerekmektedir. Çevre bilincinin oluşmasında rol oynayan önemli faktörlerden biri de eğitimidir. Bireylerin çevresel farkındalığı, tutumu, davranışları ve akademik geçmiş bilgileri dünyada meydana gelen çevresel tahribat sorununu çözmeye yardımcı olabilecek faktörlerdir (Arshad vd., 2020). Çevre bilincini etkileyen faktörler arasında eğitim yer almaktadır (Wong vd., 2003). Çevreye yönelik gerekli adımların atılmaması bir sonraki kuşağa kalan çevresel sorunları kümülatif olarak daha da artacaktır ve bu yüzden çevre sorunlarına yönelik farkındalığın artmasında eğitime dayanan yöntemler sürdürülebilirliğin sağlanmasında etkin rol oynayacaktır (Gülsoy ve Korkmaz, 2020). Bilgi, beceri ve değerlere sahip sorumlu ve yetkin bireyleri yetiştiren yükseköğretim kurumlarının sürdürülebilir bir çevre oluşmasında önemli bir rolü vardır. Bu yüzden yükseköğretimde çevre eğitiminin verilmesi sürdürülebilirliğin sağlanması açısından önem arz etmektedir (Oğuz vd., 2010). Yükseköğretim aracılığı ile uzman çevre bilimcilerin yetiştirilmesi, çevre eğitiminin diğer nesillere aktarılması, diğer bölümlerde çevre ile ilgili derslerin verilerek duyarlılığın artırılması ve bilincin oluşturularak tutum ve davranış olarak tüm kitlelere cereyan etmesi amaçlanır (Şenyurt vd., 2011). Örneğin Karataş (2013), çalışmalarında eğitim fakültelerinde yetişen öğretmenlerin insanların davranışlarını ve bakış açılarının olumlu yönde değiştirmesinde önemli rolleri olduğunu ve çevre bilinci ile yetişmiş öğretmenlerin bu bilinci gelecek nesillere aktarılmasında önemli rol oynadıklarından yola çıkarak çalışmasında eğitim fakültelerinin sürdürülebilir çevre bilinci konusunda rolünü vurgulamışlardır. Gazeloğlu (2019), 2015 yılında görev yapan Namık Kemal Üniversitesinde görev alan öğretim üyelerinin görüşlerinden elde ettikleri sonuçlara göre akademisyenlerin gelecek nesillere temiz bir çevre bırakma konusundan daha bilinçli olduğu sonucuna varmışlardır.

Bu çalışmada 2022-2023 yılında Gaziantep ilinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çevre bilinci farkındalık düzeyi incelenmesini amaçlamıştır. Gaziantep’te 4 adet üniversitede yaklaşık 57000 öğrenci öğrenim görmekte olup üniversite sayısı ile üniversitede öğrenim gören öğrenci sayısı yüksektir. Ayrıca hem ulusal hem de bölgesel açıdan gelişmiş sanayisi ekonomiye katkı sağlayan büyük illerden biridir. Buna ek olarak son on beş yıldır göçmen sayısında aşırı artış gerçekleşmiştir. Bu temel faktörler Gaziantep’i çevre sorunlarına daha açık hale getirmektedir. Bu çerçevede Gaziantep’te Üniversitelerde eğitim alan öğrencilerin çevre bilincine dair farkındalıklarının araştırılması çalışmayı önemli hale getirmektedir. Ayrıca bildiğimiz kadarıyla Gaziantep için tüm üniversiteleri araştırma kapsamına alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle araştırmanın literatürü zenginleştirerek akademik tartışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Yabancı Literatür Çalışması

Wong vd. (2003), Pekin’de yer alan 10 üniversitede 1998-1999 yılları arasında öğrenim gören üniversite öğrencileri ile yaptıkları anketlere göre öğrencilerin hem Çin’de hem de kendi ülkelerinde bulunan çevre bilinci konusunda oldukça bilinçli olduğu ancak gelecek beş yıl için çevre koşullarının daha kötü olacağı düşüncesi içerisinde oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Ayrıca elde edilen anket sonuçlarında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun çevre konusunda sivil toplum kuruluşlarını desteklediği, ancak ekonomik büyüme ile çevre konusunda hangisinin öncelikli olması gerektiği ile ilgili çelişkide kaldıkları ortaya konulmuştur. Ogunbode ve Arnold (2012), Nijerya ‘nın İbadan şehrinde yaptıkları anket çalışmasında yaşlı nüfusun genç nüfusa göre çevre konusunda endişe duyduklarını, erkeklerin kadınlara göre daha çok bilgisi olmasına rağmen davranış yönünden bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca yükseköğretimin diğer eğitim kategorilerine göre daha bilgili olduğu ortaya konulmuştur. Abbas ve Singh (2012), Lovely Professional Üniversitesinde 250 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında katılımcıların çevre bilgisinin yüksek düzeyde olduğunu ve çevreye karşı olumlu tutum sergilediğini ancak çevre koruma faaliyetlerinde katılımın düşük olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Arshad vd. (2020), dört kamu ve özel üniversitelerinde akademik disiplinlere beş farklı akademik disiplinden yer alan 824 öğrenciden elde edilen anket sonuçlarına göre öğrencilerin çevre bilinci, çevresel kaygı ve davranış düzeylerinin yüksek olduğu ancak çevresel tutum düzeylerinin fizik bilimleri ve biyoloji bilimlerinde yüksek iken sanat ve beşerî bilimleri, sosyal bilimler ve çevre bilimlerinde oldukça düşük bulunmuştur. Novotny vd. (2021) çalışmalarında Slovakya’da Presov Üniversitesinde 443 öğrencide çevre bilincinin ve faktörlerinin değerlendirilmesi ve karşılaştırılması üzerine yaptıkları çalışmalarında çevre bilincini artırılmasında sosyal ağlar ve internetin ana kaynak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilişsel ve duygusal anlamda yüksek çevresel farkındalık sonucu bulunurken davranışsal faktörde sadece orta düzeyde çevresel farkındalık sonucu elde edilmiştir. Sonuçlar ayrıca, Presov Üniversitesi’ndeki erkek ve kız öğrenciler arasında çevre bilinci düzeyinde önemli bir farklılık olmadığını gösterdi. Beşeri Bilimler ve Doğa Bilimleri, Matematik ve Enformatik bölümü öğrencilerinde duygusal ve davranışlar çevre bilinci farkındalığının Sosyal, Ekonomik ve Hukuk Bilimler ve Sağlık bölümü öğrencilerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Wardhana (2022), Endonezya’da 185 öğrenciye yaptıkları anket çalışmasında çevresel farkındalığın sürdürülebilirliğe katkı sağladığı ve üniversite öğrencilerinde çevre farkındalığının oluşmasının yeşil davranışlar üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Szeberenyi vd. (2022), Budapeşte Metropolitan Üniversitesi’nde 307 öğrencinin katılımı anket çalışmasında öğrencilerin yaklaşık %86’sının çevre bilinci kavramını ortaokulda başlamadan önce edindikleri ve çevre bilincinin yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

2.2. Yabancı Literatür Çalışması

Yücel ve Morgil (1998), Hacettepe Üniversitesi Kimya Anabilim dalında yer alan her sınıf düzeyinde 240 katılımcıya, çevre ile ilgili bazı kavramlar sunulmuş ve öğrencilerin Latince olan çevresel kavramları tanımadığı, öğrencilerin çevre ile ilgili çözüm önerilerinin yüzeysel boyutta kaldığı tespit edilmiştir. **Oğuz vd. (2010)**, Türkiye’de Ankara ilinde yer alan üniversitelerde peyzaj mimarlığı, şehir ve bölge planlama ve çevre mühendisliği lisans programlarının birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinden 212 öğrenciden elde edilen anket sonuçlarına göre çevre eğitiminin çevresel farkındalıkları ve çevreye karşı davranışlarının artışı beklenenden çok düşük olduğu sonucu ortaya konulmuştur. **Şenyurt vd. (2011)** yılı çalışmalarında Ege Üniversitesi 250 lisans ve ön lisans öğrencilerine yaptıkları anketlerde öğrencilerin % 45.2’si çevre sorunlarını dikkat çekici boyutta bulmasına rağmen, % 83.2’sinin herhangi bir çevre kuruluşunun etkinliklerine katılmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin çevreye karşı tutumları onların cinsiyetlerine ve okul bölümlerine, çevreyle ilgili ders alıp almamalarına göre önemli farklılıklar gösterir iken, annelerinin eğitim durumuna, ailelerinin gelir düzeyine göre önemli farklılık ortaya konulmamıştır. **Kanbak (2015)**, Kocaeli Üniversitesinde 748 üniversite öğrencilerinden elde ettikleri sonuçlara göre çevresel tutum ve davranışların katılımcıların cinsiyetlerine, çevre dersi almalarına, yerleşim yerlerine, annenin eğitimine ve mesleğine göre farklılık göstermediğini, babalarının eğitim durumu ve mesleği, sınıf düzeyi ve yaşa göre önemli farklılık gösterdiği sonucunu elde etmişlerdir. **Yazıcı ve Babalık (2016)**, 2014 yılında Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrencilere yaptıkları anket çalışması neticesinde öğrencilerin çevre bilinci ile tutum ve davranışları arasında bir ilişki olmadığı ortaya konulmuştur. Diğer yandan

öğrencilerin çoğu çevre eğitiminin verilmesi konusunda olumlu bir tutum sergilediği sonucunu bulmuşlardır. **Kiper vd. (2017)**, Namık Kemal Üniversitesinde farklı bölümlerde yer alan 100 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin eğitim gördükleri birim ve cinsiyete göre çevreye karşı olan tutum konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çevre eğitimi konusunda ders veren bölümlerde öğrencilerin bakış açısında farklılık kazandırdığı belirtilmiştir. **Bostancıoğlu vd. (2017)** Namık Kemal Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda yaptıkları çalışmalarında çevre ile ilgili farkındalığın yüksek olduğu ancak tutuma dönüşmediği sonucunu elde etmişlerdir. Çalışmada çevre ile verilen eğitimlerin artırılması ile bilinç ve tutumu artıracağı vurgulanmıştır. Ayrıca çalışmada anne – baba gelir düzeyine, öğrenim ve meslek durumuna göre çevre duyarlılığının gelişmediği sonucunu elde etmişlerdir. Cinsiyete göre de kadınların çevre konusunda farkındalıklarının da oldukça yüksek olduğu ortaya konulmuştur. **Demirtaş vd. (2018)**, Ankara Üniversitesi Bypazarı Meslek Yüksek okulunda yer alan öğrencilere yapılan anket sonuçlarında öğrencilerin çevre okuryazarlığı düzeylerinin oldukça yüksek olduğu ve hava kirliliği sorununu çevre sorunları arasında ilk sırada yer verdikleri sonucu elde edilmiştir. Çevre okuryazarlığının verilen eğitime, yurt dışı deneyimine, cinsiyete ve okudukları programa göre farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur. **Atik ve Doğan (2019)**, Kilis ili üniversitesinde yer alan 677 öğrencinin çevre dostu davranışlarını anket çalışması ile incelenmişlerdir ve elden edilen sonuçlarına göre katılımcıların çevre dostu davranışları ailelerin sosyoekonomik durumlarına göre farklılık göstermez iken sosyo-ekonomik durum iyileştikçe çevre dostu davranışların arttığı bulunmuştur. Ayrıca anne – baba eğitim düzeylerinin ile çevre dostu davranışlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aile ortamlarında çevre konularının konuşulup konuşulmaması, çevre ile ilgili eğitimin alınıp alınmaması, çevre konularında etkinliklere katılıp katılmama durumuna göre çevre dostu davranışların değiştiği tespit edilmiştir. **Gülsoy ve Korkmaz (2020)**, Süleyman Demirel Üniversitesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerine küresel ısınma ve iklim değişikliğine yönelik algı ve bilgi düzeylerini incelemiştir. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmada sosyo-ekonomik faktörlere göre bilgi ve algı düzeyi incelenmiştir ve cinsiyet, medeni durum, aile gelirleri, ebeveynlerin meslek ve eğitim durumu ile yaşadıkları yerlere göre farklılıkların olduğu ortaya konulmuştur. **Sancak (2022)**, çalışmasında çevre bilinci, çevre tutumu ve çevre davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bingöl Üniversitesinde öğrenim gören 400 öğrenciye yapılan anket çalışması neticesinde çevre bilincinin tutum ve davranışlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmada katılımcılar en büyük çevre sorunu olarak ormanların, bitki ve hayvan türlerinin yok olması ve atık sorunu olarak belirlemişlerdir. Ayrıca yaklaşık %67.8'i oranında üniversite eğitiminde çevre dersinin zorunlu olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. **Çiftçi ve Kayaer (2022)**, Bartın Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü lisans öğrencilerine aldıkları çevre eğitiminin, çevre sorunları ile ilgili bilinç düzeylerine ve duyarlılıklarını inceledikleri çalışmalarında eğitimin öğrencilerin çevreye karşı farkındalığını artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Sosyo ekonomik faktörlerden olan ailelerin eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin çevre bilincinin daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. **Yıldız ve Alan (2023)** Sivas Cumhuriyet Üniversitesi çevre mühendisliği öğrencilerinin çevresel tutumlarını incelemişlerdir. Öğrencilerin çevresel tutumlarının cinsiyet, sınıf eğitim düzeyi, anne- baba eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. **Sakarya vd. (2023)** Türkiye’de kamu üniversitelerinde yer alan sağlık bilimleri fakültelerinde çocuk gelişiminde okuyan öğrencilerin çevre duyarlılığını, çevre bilincinin ve küresel iklim değişikliğinin yaşadıkları bölgeye göre değişiklik gösterip göstermediği incelenmişlerdir. Anket sonuçlarına göre katılımcıların küresel farkındalık, örgütler ve anlaşmalar ve ortaya çıkan nedenler konusunda çevresel duyarlılığının düşük olduğunu; Orta Anadolu’dan katılan katılımcıların, Güneydoğu Anadolu’dan olan katılımcılara göre farkındalıklarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

İncelenen literatür çalışmalarında öğrencilerin çevre bilinci farkındalığının yüksek olduğu ancak tutum ve davranışların yeterli düzeyde olmadığı, üniversitede verilen çevre eğitimi derslerinin yeterli olmadığı, çevre ile ilgili aktivitelere de yeterince katılım sağlanmadığını söyleyebiliriz. Literatür çalışmalarından yola çıkılarak bu çalışmada oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

- H₁: Çevre konularında farkındalık cinsiyete göre farklılık göstermektedir.
- H₂: Çevre konularında farkındalık öğrenim gördükleri birimlere göre farklılık göstermektedir.
- H₃: Çevre konularında farkındalık sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir.
- H₄: Çevre konularında farkındalık anne – baba eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin çevre konularında farkındalıkları incelenmektedir. Çalışma 2022-2023 yılında Gaziantep ili üniversitelerinde öğrenim gören öğrencileri içermektedir. Anket çalışmasına toplam 570 katılımcı katılmıştır, analizde 569 katılımcının cevapları eklenmiştir. Gaziantep üniversitesinden 506 katılımcı, Hasan Kalyoncu Üniversitesinden 58, Gaziantep İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesinden 3, Sanko Üniversitesinden 2 katılımcı yer almaktadır. Ankete katılım gönüllük esasına dayanmaktadır. Anketlerin analizinde SPSS-20 programından faydalanılmıştır. Üniversite öğrencilerinin çevre konularında farkındalığını ölçmek için birinci bölümde demografik özellikler yer almaktadır. İkinci kısımda da sosyo-demografik anket yönteminden ve Çevresel Tutum Ölçeği'nden yararlanılacaktır. Araştırmada Berberoğlu ve Tosunoğlu (1995) tarafından geliştirilen Kanbak (2015)'in Türkçeye uyarlanmış anket çalışması maddelerinden yararlanılmıştır. Türkçeye uyarlanmış bu maddeler Şenyurt (2011)'in çalışmasında da yer almaktadır. Bazı ölçek maddeleri ters puanlanmaktadır. Çevresel tutum ile ilgili sorular Kanbak (2015)'in ve Şenyurt (2011) çalışmalarındaki sorulardan oluşturulmuştur.

Gaziantep ilinde iki vakıf ve iki devlet olmak üzere yaklaşık olarak 57000 öğrencinin eğitimine devam ettiği varsayılmaktadır. Örneklem büyüklüğü %5 hata payı ve %95 güven aralığı ile 381 olarak hesaplanmıştır ve çalışmada 500 öğrenciden veri toplanmıştır. Ankette yer alan ölçek ifadelerinde 5'li likert tipi ölçekten yararlanılmıştır. Her bir maddede 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında bir puan verilmektedir. Anket içerisinde çevre konusundaki eğitimleri, çevre sorunları karşısında farkındalıklarını belirlemeye yönelik sorulara yer almaktadır. Ölçeklerin tutarlık kat sayısı Cronbach alfa değeri ile hesaplanmıştır. Cronbach alfa değerinin etki büyüklükleri Cohen, Manion ve Morrison (2007) sınıflandırmasına göre şu şekildedir (İnal et al., 2007).

Tablo 3.1. Cronbach alfa Sınıflandırılması

0,00 ile $\pm 0,10$ arasında zayıf,
$\pm 0,10$ ile 0,30 arasında küçük,
$\pm 0,30$ ile 0,50 arasında orta derecede,
$\pm 0,50$ ile 0,80 arasında kuvvetli,
$\pm 0,80$ 'in üzerinde çok güçlü

Araştırmanın normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir ve normal dağılıma sahip olduğu anlaşılmıştır. Normallik dağılımından sonra yüzde dağılımı, t testi ve ANOVA testlerinden faydalanılarak farkındalık analizleri yapılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Demografik Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin %71,90'ı kadınlardan ve %28,10'u erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 4.1'deki gibidir.

Tablo 4.1. Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	%
Kadın	409	71,90
Erkek	160	28,10
Toplam	569	100,00

Çalışmaya katılan öğrencilerin uyrukları Tablo 4.2'deki gibidir. Katılımcı öğrencilerin %96'sı T.C. uyruklu iken %4,0'ı yabancı uyrukludur. Son yıllarda yoğun göç alan Gaziantep ilinde üniversitede eğitim gören yabancı uyruklu öğrenci artışına rağmen ankete katılım sayısının az olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4. 2. Katılımcı Öğrencilerin Uyrukları

Cinsiyet	Frekans (f)	%
T.C.	546	96,0
Yabancı Uyruklu	23	4,0
Toplam	569	100,00

Çalışmaya katılan öğrencilerin ön lisans, lisans ve lisansüstü çalışma alanlarına dahil olması, çeşitli yaş gruplarından oluşmalarını sağlamıştır. Tablo 4.3'te yer alan katılımcıların yaş bulgularına göre, öğrencilerin %36,6'sı 17-20 yaş arasında, %50,8'i 21-24 yaşları arasında ve %12,6'sı 25-32 yaş arasında yer almaktadır.

Tablo 4. 3. Katılımcı Öğrencilerin Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans (f)	%
17-20 Yaş Arası	208	36,6
21-24 Yaş Arası	289	50,8
25 Yaş ve Üstü	72	12,6
Toplam	569	100,00

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin Gaziantep ilinde hangi üniversite öğrenim gördüğünü belirten soruya yönelik cevapları ise Tablo 4.4'teki gibidir. Öğrencilerin %88,9'u Gaziantep üniversitesinde öğrenim görürken, %10,2'si Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde, %0,5'i Gaziantep İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde, %0,4'ü Sanko Üniversitesi'nde eğitim görmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Gaziantep Üniversite'sinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 4.4. Katılımcı Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversiteler

Üniversite	Frekans (f)	%
Gaziantep Üniversitesi	506	88,9
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	58	10,2
Gaziantep İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3	,5
Sanko Üniversitesi	2	,4
Toplam	569	100,00

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri birimlere göre dağılımı Tablo 4.5'teki gibidir. Öğrencilerin %29,2'si Meslek Yüksek Okullarında öğrenimlerine devam ederken, %27,6'sı İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesinde, %18,5'i Sağlık Bilimleri Fakültesinde, %5,3'ü Hukuk Fakültesi'nde, %3,5'i Lisansüstü Öğrenim Programlarında ve %2,6'sı Eğitim Fakültesinde öğrenim görmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin %13,4'ü Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Turizm Fakültesi gibi çeşitli eğitim birimlerinde öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Anket çalışmasında öğrenci sayıları kıyaslandığında en çok öğrenci sayısına sahip Gaziantep Üniversitesi öğrencilerinin katılım sağladığı görülmektedir.

Tablo 4.5. Katılımcı Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Birimler

Birim/ Bölüm	Frekans (f)	%
İİBF/İİSBF	157	27,6
Eğitim Fakültesi	15	2,6
Hukuk Fakültesi	30	5,3
Sağlık Bilimleri Fakültesi	105	18,5
Meslek Yüksek Okulları	166	29,2
Lisansüstü Öğrenim	20	3,5
Diğer (Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği F. vs.)	76	13,4
Toplam	569	100,00

Öğrencilerin sınıf düzeyinde dağılımlarını içeren bilgiler Tablo 4.6'da yer almaktadır. Katılımcıların %43,9'si 1. Sınıf, %26'sı 2. Sınıf, %19,5', 3. Sınıf, %7'si 4. sınıf öğrencilerinden oluşurken, %3,5'i lisansüstü öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 4 6. Katılımcıların Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf	Frekans (f)	%
1. Sınıf	250	43,9
2. Sınıf	148	26,0
3. Sınıf	111	19,5
4. Sınıf	40	7,0
Lisansüstü	20	3,5
Toplam	569	100,00

Katılımcı öğrencilerin ikamet şekline ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.7'deki gibidir. Öğrencilerin %77,3'lük kısmı ailesi ile yaşarken, %17'si yurttta, %2,6'sı tek başına, %1,9'u diğer ikamet biçimlerinde (apart, otel vd.) ve %1,1'i ev arkadaşlarıyla yaşamaktadır.

Tablo 4.7. Katılımcıların İkamet Şekillerine Göre Dağılımları

Sınıf	Frekans (f)	%
Aile ile Birlikte	440	77,3
Ev Arkadaşlarıyla	6	1,1
Tek Başına	15	2,6
Yurtta	97	17,0
Diğer (Apart, otel vs.)	11	1,9
Toplam	569	100,00

Çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumları Tablo 4.8’de incelendiğinde öğrencilerin annelerinin %39,5’inin ilkökul mezunu, %20,6’sının ortaokul mezunu, %16,7’sinin lise mezunu, %13,7’sinin okur-yazar olmadığı, %5,3’ünün üniversite mezunu ve %4,2’sinin okur-yazar olduğu görülmektedir.

Tablo 4.8. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeyi

Anne Öğrenim Durumu	Frekans (f)	%
Okur-yazar değil	78	13,7
Okur-yazar	24	4,2
İlkokul Mezunu	225	39,5
Ortaokul Mezunu	117	20,6
Lise Mezunu	95	16,7
Üniversite Mezunu	30	5,3
Toplam	569	100,00

Diğer taraftan, katılımcıların annelerinin mesleklerinin dağılımları Tablo 4.9’da gösterilmiştir. Katılımcıların annelerinin büyük çoğunluğu %87,9 frekansı ile ev hanımı/çalışmıyor iken, %5,1’i serbest meslek, %4,7’si işçi ve %2,3’ü memurdan oluşmaktadır.

Tablo 4.9. Katılımcıların Annelerinin Meslekleri

Anne Meslek	Frekans (f)	%
Ev Hanımı/ Çalışmıyor	500	87,9
İşçi	27	4,7
Memur	13	2,3
Serbest Meslek	29	5,1
Toplam	569	100,00

Katılımcı öğrencilerin babalarının eğitim durumu Tablo 4.10’da gösterilmektedir. Katılımcı öğrencilerin babalarının %32,3’ü ilkokul mezunu iken, %24,8’si lise, %21,8’i ortaokul, %13,9’u üniversite mezunu olduğu ve %4,0’ının okur-yazar, %3,2’sinin okur-yazar olmadığı görülmüştür.

Tablo 4.10. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumu

Baba Öğrenim Durumu	Frekans (f)	%
Okur-yazar değil	18	3,2
Okur-yazar	23	4,0
İlkokul	184	32,3
Ortaokul	124	21,8
Lise	141	24,8
Üniversite	79	13,9
Toplam	371	100,00

Katılımcıların babalarının meslekleri ise Tablo 4.11’de gösterilmiştir. Öğrencilerin babalarının %44’6’sı serbest meslek sahibi iken, %24,4’ü işçi, %12’si memurdur ve %19’u çalışmamaktadır. Ankete katılanların anne – baba eğitim durumları kıyaslandığında okur -yazar olmayan anne ile babalar arasında makasın oldukça yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Anne ve babaların eğitim durumları karşılaştırıldığında eğitim seviyelerinde de farklılıkların oldukça yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 4.11. Katılımcıların Babalarının Meslekleri

Baba Meslek	Frekans (f)	%
Çalışmıyor	108	19,0
İşçi	139	24,4
Memur	68	12,0
Serbest Meslek	254	44,6
Toplam	569	100,00

Katılımcıların ailelerinin yaşadıkları yerlere göre dağılımları Tablo 4.12’deki gibidir. Öğrencilerin ailelerinin %69,9’u ilde yaşarken, %22,5’i ilçede, %7,6’sı köyde yaşamaktadır.

Tablo 4.12. Katılımcıların İkamet Yerleri

İkamet Yerleri	Frekans (f)	%
İl	398	69,9
İlçe	128	22,5
Köy	43	7,6
Toplam	569	100,00

Katılımcı aylık gelirlerine ait dağılım Tablo 4.13’teki gibidir. Aylık gelirlerine yönelik incelemeler gerçekleştirildiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun %52’7’lik kısmının 8500 TL altında gelirinin

olduğu ve %22,8'inin 8500-1000 TL arasında, %7,4'ünün 10.000-12.000 TL arasında, %6'sının 20.001 üstünde, %5,8'inin 12.000-15.000 arasında ve %5,3'ünün 15.000- 20.000 TL arasında gelirinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13. Katılımcıların Aylık Gelir Düzeyleri Dağılımı

Aylık Gelir	Frekans (f)	%
0-8500 TL	300	52,7
8501 TL-10000 TL	130	22,8
10000 TL-12000 TL	42	7,4
12000 TL-15000 TL	33	5,8
15000TL-20000 TL	30	5,3
20001 TL Üstü	34	6,0
Toplam	569	100,00

Katılımcıların Çevre ile İlgili Bilgileri

Ankete katılan öğrencilerin çevre ile ilgili bilgileri, kuruluş aktiviteleri ve aşinalıklarına ilişkin bilgilerin yer aldığı dağılımlar Tablo 4.14'teki gibidir. Öğrencilerin %59,9'u okul içerisinde çevre ile ilgili ders aldıklarını görülürken %40,1'i almadıkları görülmektedir. Kanbak (2015) çalışması ile karşılaştırdığımızda çevre ile ilgili ders alanların oranı %36 iken ders almayanların sayısı %64'tür. Diğer taraftan, öğrencilerin %66,3'ünün okul dışında çevre ile ilişkili bir eğitim almadığı görülmektedir. Katılımcıların, çevre kuruluşlarının aktivitelerine katılım sağlama oranlarına bakıldığında ise, Gaziantep ili üniversite öğrencilerinin %20,7'sinin çevre aktivitelerine katıldığı görülürken, %79,3'ünün katılmadıkları görülmektedir. Şenyurt vd. (2011) çalışmalarında öğrencilerin %83,2'sinin çevre kuruluşlarının etkinliklerine katılmamaktadır.

Ayrıca, katılımcıların aile içerisinde çevre ile ilişkin konuşmaların geçip geçmediğine dair bulgulara bakıldığında, %73,3'ünün evet dediği, %26,7'sinin hayır dediği görülmektedir. Katılımcıların çevre konularına karşı kendilerini duyarlı hissedip hissetmediklerine elde edilen bulgularda ise, %64,1'inin duyarlı hissettikleri, %3,7'sinin duyarlı hissetmedikleri ve %32,2'sinin ise konuya göre değişken hislere sahip oldukları bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 4.14. Katılımcıların Çevre Konularına İlişkin Bilgileri

Okul İçi Çevre Dersi	Frekans (f)	%
Evet	228	40,1
Hayır	341	59,9
Toplam	569	100,00
Okul Dışı Çevre Eğitimi	Frekans (f)	%
Evet	192	33,7
Hayır	377	66,3
Toplam	569	100,00
Çevre Aktiviteleri Katılım	Frekans (f)	%
Evet	118	20,7
Hayır	451	79,3
Toplam	569	100,00
Aile İçi Çevre Konuşmaları	Frekans (f)	%
Evet	417	73,3
Hayır	152	26,7
Toplam	569	100,00
Duyarlılık Hissi	Frekans (f)	%
Evet	365	64,1
Hayır	21	3,7
Konuma Göre Değişmektedir	183	32,2
Toplam	569	100,00

Çevre Bilinci Farkındalığına Yönelik Bulgular

Tablo 4.15'teki bulgular elde edilmiş ve frekans analizi yoluyla analiz edilmiştir. Analize göre öğrencilerin çevre bilinci farkındalığına ilişkin bulguları incelendiğinde, sırasıyla öne çıkan bazı ifadeler vardır. Katılımcıların %83,3'ü negatif olarak temsil edilen 1. ifadeye %64,1 oranında, 4. ifadeye %78,6 oranında, 5. ifadeye %80,7 oranında, 6. ifadeye %73,1 oranında katılmadıklarını belirtmişlerdir. Yani, katılımcı öğrenciler genel itibarıyla çevre bilincine yönelik duyarlı yanıtlar vermişlerdir. Üstelik veri analizinde, bu maddeler ters kodlama ile değerleri değiştirilerek kullanılmıştır. Diğer taraftan katılımcılar 10. ifadeye %71,3 oranında, %67,5'i 11. ifadeye, %80,3'ü 17. ifadeye katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.15. Çevre Bilinci Farkındalığına İlişkin Bulgular Frekans Analizi

İfadeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ülkemizde geliştirilmesi ve desteklenmesi gereken daha önemli projeler olmasına rağmen Dünya Bankası'nın hava kirliliğini ölçme projelerine destek vermesi gereksizdir. (-)	135	23,7	230	40,4	120	21,1	55	9,7	29	5,1
2. Konut ve işyeri gibi kapalı alanlarda hava kirliliği sorununu azaltmak amacıyla doğalgaz kullanımının yaygın hale getirilmesi bir çözüm değildir. (-)	59	10,4	162	28,5	176	30,9	132	23,2	40	7,0
3. Bazı teknolojik ürünlerin ozon tabakasına zararı olduğundan dolayı ilgili ürünleri protesto eden toplantılar düzenlenmelidir.	15	2,6	38	6,7	140	24,6	276	48,5	100	17,6
4. Göl, akarsu ve denizlerin kirlendiğine dair haberler abartılıdır. (-)	239	42	208	36,6	78	13,7	31	5,4	13	2,3
5. Bazı güney sahillerinde görülen deniz kaplumbağalarını koruma çabaları gereksizdir. (-)	252	44,3	207	36,4	67	11,8	27	4,7	16	2,8
6. Ülkemizde çölleşme sorunu yoktur. (-)	190	33,4	226	39,7	111	19,5	28	4,9	14	2,5
7. İnsanların temiz havaya ihtiyaçlarını karşılamak için şehir yakınlarındaki ormanlık ya da yeşil alanlara küçük konutlar inşa etmeleri özendirilmelidir. (-)	130	22,8	112	19,7	128	22,5	140	24,6	59	10,4
8. Toprak, su ve hava hiçbir zaman için tükenmeyen kaynaklardır. (-)	216	38,0	204	35,9	75	13,2	45	7,9	29	5,1
9. Nükleer anlamda deneme yapan ülkeler protesto edilmelidir.	129	22,7	54	9,5	205	36	164	28,8	17	3
10. Ciddi çevre sorunlarından birisi hızlı nüfus artışıdır.	22	3,9	32	5,6	109	19,2	243	42,7	163	28,6
11. Geri kalmış ülkelerdeki beslenme yetersizliğini çevre sorunlarının bir sonucu olarak görebiliriz.	12	2,1	37	6,5	136	23,9	278	48,9	106	18,6
12. Gecekondulaşma bir çevre sorunu değildir. (-)	138	24,3	210	36,9	138	24,3	69	12,1	14	2,5
13. Çevre koruma fikri batılılar tarafından gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını önlemek için uydurulmuştur. (-)	148	26	210	36,9	160	28,1	32	5,6	19	3,3

14. Bir ülkede çevre sorunlarına duyarlı olunup, olunmaması o ülkenin kalkınmasını engellemez.	151	26,5	215	37,8	132	23,2	52	9,1	19	3,3
15. Çevreci grupların ve kitlelerin ortaya çıkmasının asıl nedeni çevreyi korumaktan ziyade arkadaş edinme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. (-)	139	24,4	192	33,7	160	28,1	56	9,8	22	3,9
16. Birleşmiş Milletler de dahil olmak üzere hiçbir kurum ya da kuruluş ülkelerin kendi doğal kaynaklarını istedikleri gibi kullanmalarına müdahale etmemelidir. (-)	79	13,9	142	25	185	32,5	113	19,9	50	8,8
17. TV, gazete ve dergilerde daha çok çevreyle alakalı konulara ve programlara yer verilmelidir.	13	2,3	13	2,3	86	15,1	236	41,5	221	38,8

Verilerin analizine geçmeden önce verilerin normal dağılıp dağılmadığını değerlendirmek ve sonraki süreçlere devam etmek amacıyla, çalışmada kullanılan ölçeğin Skewness ve Kurtosis değerleri hesaplanmıştır. Kullanılan ölçeğe ilişkin Skewness (Çarpıklık) değeri, -0,318 ve Kurtosis (Basıklık) değeri -,064 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu değerler göz önüne alındığında, ölçeğe ilişkin değerlerin normal dağılımı gösterdiğini söyleyebiliriz. Tablo 4.16’da çarpıklık ve basıklık değerlerine yer verilmektedir.

Tablo 4.16. Normal Dağılım Testi

	Çarpıklık	Basıklık	Örnek Sayısı
Normal Dağılım	-,318	-,064	569

Gaziantep ilinde üniversite öğrencilerinin çevre bilincine ilişkin farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, kullanılan ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach α değeri hesaplanmasından yararlanılmıştır.

Cronbach α katsayısı 0,739 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen değer, ölçeğin güvenirliği için yeterli bir değer olarak kabul edilmektedir (Saruhan ve Özdemirci, 2013).

Tablo 4.17. Ölçek Güvenirlik Testi

Cronbach α Katsayısı	Soru Sayısı	Örnek Sayısı
,739	17	569

Katılımcıların cinsiyetlerine göre çevre bilincine yönelik farkındalıklarını değerlendirmek üzere bağımsız örneklem t testi yapılmıştır ve analiz sonuçları Tablo 4.18’de sunulmuştur. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde katılımcıların grup ortalamaları arasında çevre bilinci farkındalığına yönelik, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 4.18. Katılımcıların Cinsiyete Göre Çevre Bilinci Farkındalıklarına Yönelik Tutumlarının Kıyaslanması

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
	Kadın	409	3,72	,38	1,415	,158

Çevre Bilinci Farkındalık	Erkek	160	3,66	,45		
---------------------------	-------	-----	------	-----	--	--

Katılımcı öğrencilerin çevre bilinci farkındalığına yönelik, eğitim aldıkları alan, gelir, yaş grubu, sınıf düzeyleri, ikamet yerleri, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu ve aylık gelirleri bakımından bir farklılık olup olmadığı değerlendirmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 4.18’de belirtilmiştir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin Demografik Bilgilerine Göre Çevre Bilinci Farkındalıkları Karşılaştırılması

Katılımcıların Çevre Bilinci Farkındalıkları	İkamet Yeri	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
	İl	398	3,71	,40	,726	,484
	İlçe	128	3,70	,40		
	Köy	43	3,63	,36		
	Yaş Grubu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
	17-20 Yaş Arası	208	3,39	,37	,635	,530
	21-24 Yaş Arası	289	3,69	,41		
	25 Yaş ve Üstü	72	3,75	,44		
	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
	1. Sınıf	250	3,68	,37	1,176	,320
	2. Sınıf	148	3,72	,40		
	3. Sınıf	111	3,67	,44		
	4. Sınıf	40	3,75	,39		
	Lisansüstü	20	3,85	,47		
	Anne Öğrenim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
	Okur-yazar değil	78	3,57	,41	2,430	,034
	Okur-yazar	24	3,66	,33		
	İlkokul Mezunu	225	3,73	,39		
	Ortaokul Mezunu	117	3,73	,41		
	Lise Mezunu	95	3,69	,40		
	Üniversite Mezunu	30	3,78	,41		
	Baba Öğrenim Durumu	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P

	Okur-yazar değil	18	3,47	,43	2,624	,023
	Okur-yazar	23	3,58	,33		
	İlkokul Mezunu	184	3,73	,39		
	Ortaokul Mezunu	124	3,75	,39		
	Lise Mezunu	141	3,66	,41		
	Üniversite Mezunu	79	3,72	,40		
	Aylık Gelir	N	Ortalama	Standart Sapma	F	P
	0-8500 TL	300	3,71	,39	,587	,710
	8501 TL-10000 TL	130	3,72	,38		
	10000 TL-12000 TL	42	3,68	,46		
	12000 TL-15000 TL	33	3,63	,41		
	15000TL-20000 TL	30	3,61	,48		
	20001 TL Üstü	34	3,70	,43		

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçlarına göre, öğrencilerin çevre bilinci farkındalıklarının demografik ve eğitim düzeylerine göre bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Ancak, öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre çevre bilinci duyarlılıklarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla katılımcıların annelerinin ve babalarının eğitimleri grup ortalamalarına Post-Hoc Tukey Testi uygulanmıştır. Post-Hoc Tukey Testi sonucunda katılımcılarının annelerinin okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık çıkarken, katılımcıların babalarının okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu grupları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin çevre konularına ilişkin okul içi çevre dersi alma, okul dışında çevreye ilişkin eğitim alma, çevre kuruluşları aktivitelerine katılımları bulguları ile çevre bilinci farkındalıklarını karşılaştırmak üzere bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.19’da belirtilmiştir. Öğrencilerin çevre konusu bilgilerden elde edilen bulgulara göre, çevre duyarlılığı farkındalığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılıkla karşılaşılmamıştır ($p>0,005$).

Tablo 4.20. Öğrencilerin Çevre Konularına İlişkin Bilgilerine Göre Çevre Bilinci Farkındalıkları Karşılaştırması

Çevre Konusu Bilgileri	Okul içi Çevre Dersi Alma	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
	Evet	228	3,68	,39	-1,116	,265
	Hayır	341	3,72	,40		
	Okul Dışı Çevre Eğitimi Alma	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
	Evet	192	3,68	,42	-,698	,486
	Hayır	377	3,71	,39		
	Çevre Aktiviteleri Katılım	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
	Evet	118	3,72	,43	,495	,621
	Hayır	451	3,70	,39		
	Aile İçi Çevre Konuşmaları	N	Ortalama	Standart Sapma	T	p
	Evet	417	3,71	,40	1,408	,187
	Hayır	152	3,66	,40		

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, Gaziantep ilinde yer alan ikisi devlet, ikisi vakıf olmak üzere toplam dört üniversitede 2022-2023 akademik yılında öğrenim gören öğrencilerin sürdürülebilir çevrenin geleceği bağlamında çevre bilinci farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin %59,9'u üniversite bünyesinde çevre ile ilgili herhangi bir ders almadığını, %79,9'u ise çevreyle ilgili herhangi bir okul içi etkinliğe katılmadığını belirtmiştir. Ayrıca, öğrencilerin okul dışındaki çevre eğitimi veya etkinliklerine katılım oranlarının da oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda yükseköğretim kurumlarında çevre ile ilgili derslerin açılmasının veya sayısının artırılmasının çevre bilincinin artırılması açısından önemli bir adım olacağı söylenebilir. Bunun yanı sıra, okul öncülüğünde düzenlenecek çevre temalı etkinliklere öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden uygulamaların artırılması gerekmektedir. Öğrencilerin çevresel farkındalıklarını artırmak amacıyla; çevreyle ilgili öğrenci topluluklarının kurulması ve desteklenmesi, seminer ve atölye çalışmaları düzenlenmesi, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri yapılarak ortak projelere katılım sağlanması önerilmektedir. Öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik çözüm üretme sürecine belirli bir organizasyon kapsamında katılımı, sosyal becerilerinin gelişimine de katkı sağlayabilir.

Anket sonuçları öğrencilerin çevre bilinci düzeylerinde demografik ve eğitim düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuştur. Ancak, anne ve baba eğitim düzeylerine göre çevre bilinci farkındalığında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Anne ve babaların eğitim düzeyine göre çevre bilincinin değiştiği, literatürdeki çalışmalarla da ortaya konmuştur. Bu açıdan anne ve babaların çevre bilincini artırmak için de ailelere yönelik olarak belediyeler, sivil toplum kuruluşları tarafından çevre eğitim seminerleri yapılması ve buna yönelik etkinliklerin düzenlenmesini önerebiliriz. Ayrıca çocukların çevre farkındalığını artırmak için okul projelerinin artırılması ve bu konu ile ilgili aileler ile birlikte ortak projeler yapılması teşvik edilmelidir.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı (Varsa): Bu araştırma için Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurulu'nun 20.06.2023 tarih ve E-97105791- 050.01.01-361016 kararı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Yazar Katkıları: 1. yazar, çalışmada tüm bölümlerinde katkı sağlamıştır. 2. yazar, çalışmada tüm bölümlerinde katkı sağlamıştır. 1. yazarın katkı oranı: %70, 2. yazarın katkı oranı: %30

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur. 1. yazarın TÜBİTAK 2209 projesinden destek alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Abbas, M. Y., ve Singh, R. (2014). A survey of environmental awareness, attitude, and participation amongst university students: A case study. *International Journal of Science and Research*, 3(5), 1755-1760.
- Alsaati, T., El-Nakla, S., ve El-Nakla, D. (2020). Level of Sustainability Awareness Among University Students in The Eastern Province of Saudi Arabia. *Sustainability*, 12(8), 3159. <https://doi.org/10.3390/Su12083159>
- Arshad, H. M., Saleem, K., Shafi, S., Ahmad, T., ve Kanwal, S. (2020). Environmental Awareness, Concern, Attitude and Behavior of University Students: A Comparison Across Academic Disciplines. *Polish Journal of Environmental Studies*, 30(1), 561-570.
- Atik, A. D., ve Doğan, Y. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Dostu Davranışları. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Berberoglu, G., ve Tosunoglu, C. (1995). Exploratory and Confirmatory Factor Analyses of an Environmental Attitude Scale (EAS) for Turkish University Students. *The Journal of Environmental Education*, 26(3), 40-43.
- Bostancıoğlu, D., Saraçoğlu, G. V., ve Öztürk, M. (2017). Öğrencilerin Çevre Farkındalık ve Tutum Düzeyleri ve Bunları Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (60), 266-278.
- Cohen, L., Manion, L., ve Morrison, K. (2007). *Research Methods In Education (Sixth Edition)*, London and New York: Rotledge.
- Çiftçi, S., ve Kayaer, M. (2022). Yükseköğretimde Çevre Eğitiminin Çevre Bilincine Etkisi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 29(1), 93-106. Dition). London and New York: Rotledge.
- Demirtaş, N., Akbulut, M. C., ve Özşen, Z. S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma: Beypazarı Meslek Yüksekokulu Örneği. *Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences*, 3(1), 27-33.
- Gazeloğlu, C. (2019). Akademisyenlerin Çevresel Davranışlarının İstatistiksel Yöntemlerle Belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (31), 461-487.
- Gülsoy, E., ve Korkmaz, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Algıları Üzerine Etkileri. *Turkish Journal of Forestry*, 21(4), 428-437.
- Kanbak, A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Davranışları: Farklı Değişkenler Açısından Kocaeli Üniversitesi Örneği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 77-90.
- İnal, H., Yılmaz Koğar, E. S. İ. N., Demirdüzen Demirel, E. D. A., ve Gelbal, S. (2017). Cronbach's Coefficient Alpha: A Meta-Analysis Study. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Hacettepe University Journal of Education*, 32(1).
- Karataş, A. (2013). The Role of Faculties of Education In Increasing Sustainable Environmental Awareness of Society. *European Journal of Sustainable Development*, 2(4), 233-233. <https://doi.org/10.14207/Ejsd.2013.V2n4p233>

- Kiper, T., Korkut, A., ve Topal, T. Ü. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıkları Üzerine Bir Araştırma: Namık Kemal Üniversitesi Örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(16), 112-124.
- Navarro Sada, A., ve Maldonado, A. (2007). *Research Methods in Education. Sixth Edition* - by Louis Cohen, Lawrence Manion and Keith Morrison. *British Journal of Educational Studies*, 55(4), 469–470. https://doi.org/10.1111/j.1467-8527.2007.00388_4.x
- Novotný, R., Huttmanová, E., Valentiny, T., ve Kalistová, A. (2021). Evaluation Of Environmental Awareness of University Students: The Case of The University Of Presov, Slovakia. *European Journal of Sustainable Development*, 10(2), 59-59.
- Ogunbode, C. A., ve Arnold, K. (2012). A study of environmental awareness and attitudes in Ibadan, Nigeria. *Human and ecological risk assessment: An International Journal*, 18(3), 669-684. <https://doi.org/10.1080/10807039.2012.672901>
- Oğuz, D., Çakci, I., ve Kavas, S. (2010). Environmental awareness of university students in Ankara, Turkey. *African Journal of Agricultural Research*, 5(19), 2629-2636.
- Sakarya, S., Güney, M., Akıncı Demirbaş, E., ve Çakmak, A. (2023). University Students' Awareness Profile on Environmental Sensitivity and Global Climate Change. *Environment, Development and Sustainability*, 1-21. <https://doi.org/10.1007/S10668-023-04003-4>
- Sancak, İ. T. B. (2022). Çevresel Bilincin, Tutum ve Davranış Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Bingöl Üniversitesi Örneği. *Akademik Matbuat*, 6(1), 91-110. <http://dergipark.gov.tr/matbuat>
- Saruhan, Ş. Ve Özdemirci, A. (2013). Bilim, Felsefe ve Metodoloji, İstanbul: Beta.
- Szeberenyi, A., Lukacs, R., ve Papp-Vary, A. (2022). Examining Environmental Awareness of University Students. *Eng. Rural Dev*, 21, 604-611.
- Şenyurt, A., Temel, A. B., ve Özkahraman, Ş. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Konulara Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 8-15.
- United Nations (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future
- Wardhana, D. Y. (2022). Environmental Awareness, Sustainable Consumption and Green Behavior Amongst University Students. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 11, 242-252.
- Wong, K. K. (2003). The Environmental Awareness of University Students In Beijing, China. *Journal Of Contemporary China*, 12(36), 519-536. <https://doi.org/10.1080/10670560305472>
- Yazici, N., ve Babalik, A. A. (2016). Determination of Environmental Awareness of University Students: The Case of Suleyman Demirel University (SDU). *Environmental Earth Sciences*, 75, 1-8.
- Yıldız, S., ve Alan, F. (2023). Çevre Mühendisliği Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Teknik Meslek Yüksekokulları Akademik Araştırma Dergisi*, 2(1), 5-10.
- Yücel, S., ve Morgil, F. İ. (1998). Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14).